

Ординець О. В. *Trametes ljubarskii* Pilát — новий для території України рідкісний вид трутових грибів / О. В. Ординець // Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка. Серія: Біологія. — 2009. — № 4 (41). — С. 76—82.

Ordynets O. V. *Trametes ljubarskii* Pilát – a rare polypore species firstly recorded in Ukraine // The Journal of Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University. Series: Biology. — 2009. — N. 4 (41). — P. 76—82. [In Ukrainian].

---

УДК [582.284: 574: 502.7] (477)

О.В. ОРДИНЕЦЬ

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна  
пл. Свободи, 4, Харків, 61077

### **TRAMETES LJUBARSKII PILÁT – НОВИЙ ДЛЯ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ РІДКІСНИЙ ВИД ТРУТОВИХ ГРИБІВ**

*Ключові слова:* *Trametes ljubarskii*, Україна, морфологія, екологія, хорологія, созологічна характеристика

Дослідження глобального біорізноманіття, а також особливостей структури біот різних регіонів Земної кулі є одним з пріоритетних завдань сучасної біології. Проте, незважаючи на інтенсивні дослідження, що проводяться, рівень вивченості регіональних мікобіот дотепер залишається недостатнім. Це стає перешкодою на шляху до розуміння особливостей різноманіття, екології та географії грибів, і, відповідно, не дозволяє вживати заходів охорони до тих видів, що цього потребують. Зазначена проблема стосується й трутових грибів. Навіть у Євразії, незважаючи на численні зведення, присвячені цій групі [3; 4; 19, та ін.], лишаються види, відомості про поширення та екологічні особливості яких досить обмежені. Один з них – рідкісний вид *Trametes ljubarskii* Pilát.

Станом на цей час в Україні виявлено близько 200 видів трутових грибів, в той час як у Європі в цілому – 377 [13; 15]. Враховуючи різноманіття природних умов України, з наведеної пропорції стає очевидним, що видовий склад трутових грибів нашої країни досі вивчено недостатньо. Відповідно, можна очікувати нових флористичних знахідок.

#### **Матеріал і методи досліджень**

В ході мікологічних обстежень кількох районів Сходу України, що проводилися у 2006–2009 рр., нами було виявлено рідкісний вид трутових грибів *Trametes ljubarskii*. В Україні дотепер цей вид не було зареєстровано. Зібрані зразки було досліджено згідно з загальноприйнятими методами мікологічних досліджень та інсеровано до фунгарію кафедри мікології та фітоімуннології Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна CWU (Мус).

#### **Результати досліджень та їх обговорення**

Враховуючи статус виявленого виду, ми вважаємо за необхідне представити детальний опис зразків, а також субстратів та місць виявлення *T. ljubarskii* в Україні. Окрім цього, проаналізовано дані про екологічні особливості, наведено хорологічну та созологічну характеристики виду. Розглянуто фактори рідкісності *T. ljubarskii* та зроблено пропозиції щодо організації охорони цього виду в Україні.

## Номенклатура та систематичне положення *Trametes ljubarskii*

*Trametes ljubarskii* Pilát [як 'Iubarskyi'], Bull. trimest. Soc. mycol. Fr. 52 (3): 309 (1937) [1936] (базіонім та сучасна назва). – *Haploporus ljubarskii* (Pilát) Bondartsev et Singer ex Bondartsev, 1953 [16].

*T. ljubarskii* – представник родини Polyporaceae Corda, порядку Polyporales Gäm., класу Agaricomycetes Dowell, відділу Basidiomycota R.T. Moore царства Fungi R.T. Moore [16].

## Морфологічний опис зразків з України

Базидіоми однорічні або багаторічні, одиничні або у невеликих групах, сидячі, прикріплені до субстрату широкою основою, коркової консистенції у сухому стані, 0,9–6,7 см завширшки, 3,4–13,6 см завдовжки, 0,7–2,1 см завтовшки. Верхня поверхня шапинки спочатку бархатиста, подекуди вкрита короткими жорсткими волосками, потім гладенька та наче вкрита шаром лаку і тому блискуча, спочатку рівна, пізніше з горбоподібними виростами та складками. Останні орієнтовані хаотично, а в деяких випадках ще й концентрично (з утворенням зональності) ближче до краю шапинки (рис. 1). Абгіменіальна поверхня базидіоми вохряна, горіхово-вохряна або кремова, у зрілому віці з численними бурими, винно-червонувато-бурими до майже чорних плямами. У зональній ділянці шапинки вохрянні ділянки чергуються з бурими. Край добре окреслений, гострий або тупуватий, кремовий або сірувато-кремовий, до 1 мм завширшки, стерильний. Поверхня пор вохряна, пори від майже округлих до виразно кутастих, з перегородками помірної товщини, що не розщеплюються, 3–4 шт. на мм. Контекст щільно волокнистий, кремовий або сірувато-кремовий, із зонами, що розмежовано темнішими сірими концентричними смугами, 4,5–11 мм завтовшки. Трубочки спочатку білуваті, потім кремові, 2–4,8 мм завдовжки, розташовані в 1–3 шари.

Гіфальна система тримітична. Скелетні гіфи товстостінні до суцільно утворених клітинною стінкою, прямі, слабо розгалужені, місцями дещо роздуті, гіалінові у трамі та контексті, у темних ділянках абгіменіальної поверхні базидіом деякі також коричневі, 1,8–5,4 мкм у діам. Сполучні гіфи сильно розгалужені, товстостінні, гіалінові, 1,2–2 мкм у діам. Генеративні гіфи розгалужені, тонкостінні, з пряжками, гіалінові, близько 2 мкм у діам. (рис. 1). Усі гіфи не забарвлюються реактивом Мельцера.

Базидії булавоподібні до широко булавоподібних, з пряжкою при основі, з жовтуватим у реактиві Мельцера вмістом, 13,9–21,9×5,8–7,2 мкм, із 4 стеригмами, що мають довжину до 4 мкм. Цистидіоли веретеноподібні, з пряжкою при основі, гіалінові, 10–16,4×4–5,7 мкм.

Базидіоспори видовжено еліпсоїдні до еліпсоїдних та яйцеподібних, з опуклим, прямим або увігнутим адаксиальним боком, нерідко з тенденцією бути дещо сигмоїдними, з тонкою або іноді дещо потовщеною стінкою, з гомогенним вмістом або із краплями масла, із дещо косо відтягнутою основою та достатньо добре розвинутим апікулюсом, не забарвлюються реактивом Мельцера, 4,8–7,3×2,5–4,3 мкм (показник довжина/ширина варіює у межах 1,5–2,2).

Опис наших зразків в цілому відповідає тим, що наводили інші автори [3; 19; 21]. Можна зауважити, що лише В. А. Спірін зі співавторами [21] характеризували базидіоспори *T. ljubarskii* як ті, що мають дещо потовщені стінки. Такі спори зрідка спостерігали і ми. Про наявність дещо сигмоїдних спор у виду нами повідомляється вперше.

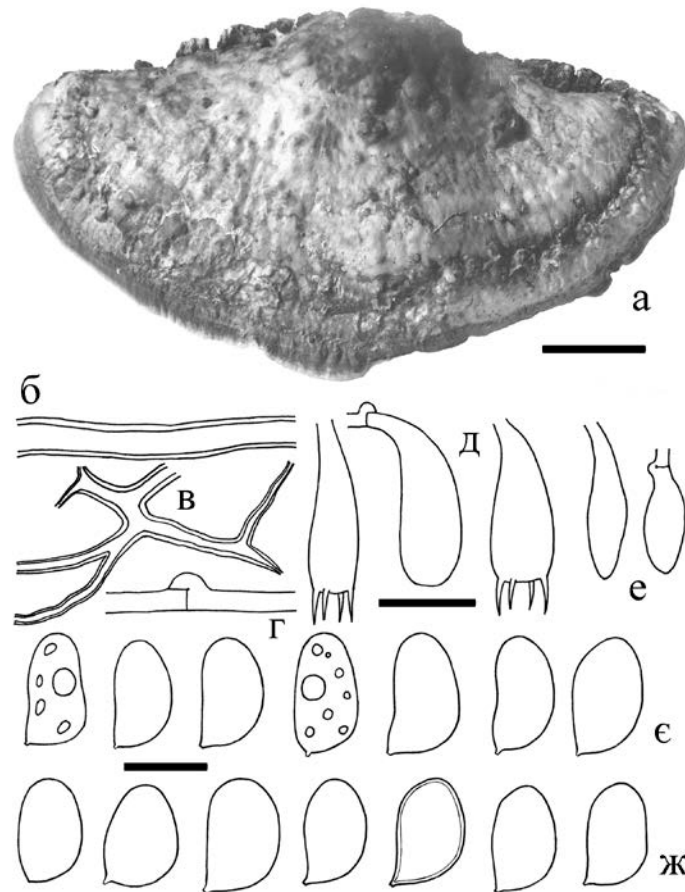


Рис. 1. Макро- та мікроскопічні структури *Trametes ljubarskii*

Примітки: а – зовнішній вигляд базидіоми, б – скелетні гіфи, в – сполучні гіфи, г – генеративні гіфи, д – базидії та базидіоли, е – цистидіоли, є та ж – базидіоспори; а – CWU (Мус) 1987, б–є – CWU (Мус) 3993, ж – CWU (Мус) 3807. Масштабні лінійки: верхня (для а) – 2 см, середня (для б–е) – 10 мкм, нижня (для є, ж) – 5 мкм.

### Поширення та екологічні особливості *T. ljubarskii* у Євразії

Дотепер всі знахідки *T. ljubarskii* було зроблено лише у Євразії. Поширення виду на території континенту досить своєрідне та уривчасте. Його було виявлено у країнах Середземномор'я (Португалії, Іспанії, Франції, Італії та колишній Югославії), на Кавказі, у Ростовській, Самарській, Оренбурзькій областях Росії, Казахстані, Киргизії, на Уралі, у Західному Сибіру (Західно-Сибірській рівнині), Східному Сибіру (Алданському районі Республіки Саха), Далекому Сході Росії (Амурській, Сахалінській областях та Приморському краю), центральному Китаї, а також Таїланді [1; 3; 4; 7; 9; 10; 12; 18 – 22].

Інформації про характеристики місць виявлення *T. ljubarskii* та його фітохорологічні вподобання відомо небагато. Знахідки у Ростовській області (степовій зоні) зроблено на відкритій ділянці з одиничними деревами близько вільхово-березових кілкових лісів та на узліссі у заплавному лісі [10]. Казахстанський матеріал зібрано у зоні напівпустелі біля р. Чарин у лісовому масиві з реліктового *Fraxinus sogdiana* Bunge [12]. У південному Приураллі вид виявлено у межах трьох зон рослинності: бореальних лісах, лучному та типовому степах [20]. На Західно-Сибірській рівнині *T. ljubarskii* відомий з темнохвойного лісу, заплави р. Іртиш та долини р. Ляпін [9]. С.П. Арєф'єв повідомляв про спорадичні знахідки виду у Західному Сибіру з тенденцією до його виявлення у доволі зволжених місцях, зокрема у зімкнутому трав'яному березняку та у межах м. Тюмень у підтайзі, а також у лісі із значною участю осики у лісостеповій

зоні [1; 2]. На Далекому Сході Росії вид розвивається у хвойно-широколистяних лісах [9].

За стратегією живлення *T. ljubarskii* є ксилотрофом, що викликає білу гниль. Вид відомий з сухостійних, повалених стовбурів, пнів, відмерлих гілок та іноді живих дерев, переважно листяних, рідше хвойних порід. Рослинами, деревина яких відома як субстрат для *T. ljubarskii*, є: *Acer mono* Maxim. [22], *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. [10], *Betula pubescens* Ehrh. [9], *Populus nigra* L. [21], *P. tremula* L. [3], *Quercus robur* L. [20], *Salix songarica* Anderss., *S. wilhelmsiana* M.B. [12], *Tilia cordata* Mill., *Viburnum opulus* L., [9], *Abies holophilla* Maxim. [3], *Picea obovata* Lebed. [9], *Pinus eldarica* Medw. [3], *P. sylvestris* L. [20], а також представники родів *Acacia* Mill., *Carpinus* L., *Prunus* L. [19] та *Malus* Mill. [3].

Спираючись на дані про поширення, фітохорологічні та субстратні вподобання, *T. ljubarskii* можна назвати представником неморально-заплавного ценогеографічного елементу мікобіоти Євразії.

### Поширення, місця виявлення та субстрати *T. ljubarskii* в Україні

Відповідно до ботаніко-географічного районування, що використовують у „Флорі грибів України”, *T. ljubarskii* виявлено у Донецькому (зразок CWU (Мус) 3590), Старобільському (CWU (Мус) 3807) злаково-лучних Степах, а також Харківському Лісостепу (CWU (Мус) 1987, 3993). Знахідки зроблено на території двох адміністративних областей – Донецької та Харківської (рис. 2).

Донецька обл.: Слов'янський р-н, Національний природний парк „Святі гори”, Слов'янське лісництво, квартал № 64, урочище „Гори Артема”, північний відріг Донецького кряжу, корінний високий берег р. Сіверський Донець, степова ділянка з одиничними деревами та чагарниками *Prunus sp.*, *Cerasus fruticosa* Pall., *Elaeagnus angustifolia* L., на опалій гілці *Elaeagnus angustifolia*, 11.III.2007, CWU (Мус) 3590; Краснолиманський р-н, НПП „Святі гори”, Святогірське лісництво, урочище „Святогірський табір”, кілковий ліс з *Betula pendula* Roth, *Alnus glutinosa*, *Populus tremula* та *Crataegus sp.*, оточений насадженнями *Pinus sylvestris*, на поваленому стовбурі *Populus tremula* великого діаметру, 3-ої стадії розкладу деревини, 49°04'44"N, 37°30'324"E, 06.X.2007, CWU (Мус) 3807.

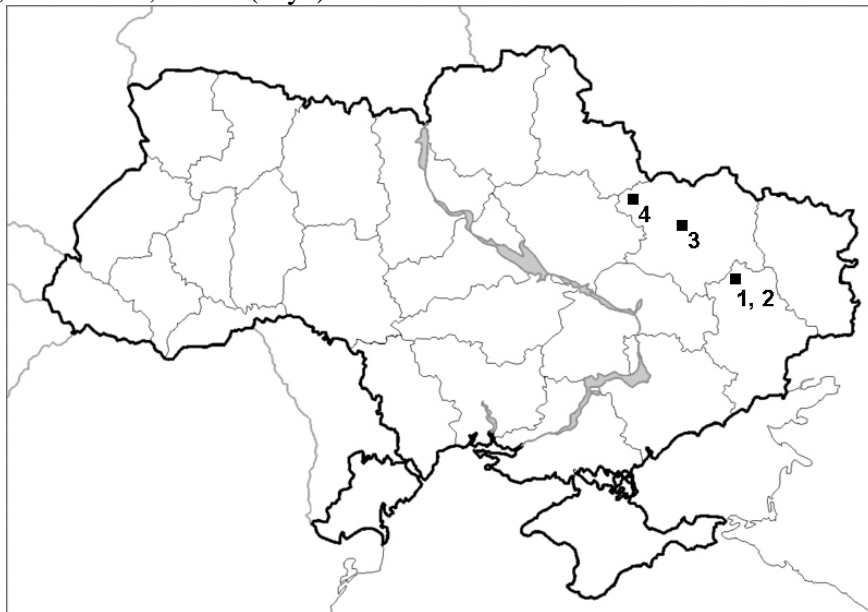


Рис. 2. Знахідки *Trametes ljubarskii* на території України

Примітки: місця збору зразків: 1, 2 – НПП „Святі гори”; 3 – НПП „Гомільшанські ліси”; 4 – проєктований НПП „Слобожанський”

Харківська обл.: Зміївський р-н, НПП „Гомільшанські ліси”, квартал № 19, стара вирубка серед плакорної діброви, на розпиляному поваленому стовбурі листяної породи, 28.VI.2006, CWU (Мус) 1987; Краснокутський р-н, територія проектного НПП „Слобожанський”, Володимирівське лісництво, заболочена ділянка лісу з *Pinus sylvestris*, *Populus tremula*, *Alnus glutinosa* та сфагновими мохами на лівому березі р. Мерла, на завислому (після повалення вітром) стовбурі *Populus tremula* середнього діаметру, 2-ої стадії розкладу деревини, 50°04'998"N, 35°13'710"E, 06.VI.2009, CWU (Мус) 3993.

В.А. Мухін [9] називає *T. ljubarskii* термофільним видом, вкладаючи у це поняття локалізацію ценооптимуму виду у широтах, що знаходяться південніше Західно-Сибірської рівнини. Доповнюючи цю думку, зауважимо, що до сприятливих для *T. ljubarskii* регіонів належить і Далекий Схід Росії, що, хоча й знаходиться не у південних широтах, перебуває під сильними впливом океанських повітряних мас. Другим регіоном, де порівняно багато місць виявлення виду і на клімат якого впливає океан, є Середземномор'я. Можна припустити, що з наростанням континентальності клімату екстремальність середовища для *T. ljubarskii* підвищується. У таких умовах вид, очевидно, зможе існувати лише у тих місцях, що, принаймні, за мікрокліматичними показниками найоптимальніші серед наявних. Можливо, у термодефіцитних для виду регіонах саме цим пояснюються його не одиничні знахідки у біотопах, що добре освітлюються та прогріваються сонячним промінням: світлих лісах, узліссях або ділянках з одиничними деревами. У таких місцях вид знайдено в Україні (зразки CWU (Мус) 1987, 3590 та 3807), а також у Ростовській області Росії (також 3 зразки) [10]. Інший ймовірний варіант знаходження сприятливіших умов – розвиток у заплавах річок, що через м'якіший мікроклімат є своєрідними сховищами для видів-термофілів [9]. Такими є місця виявлення: зразка CWU (Мус) 3993 (з лісу заболоченої ділянки долини р. Мерла близько до заплави), а також деяких знахідок із Ростовської області Росії [10] та Західно-Сибірської рівнини [9]. Щодо останнього зазначеного регіону, очевидно, те ж саме пояснення має спостереження С.П. Арєф'єва. Ним також повідомлялося про те, що *T. ljubarskii* надає перевагу розвитку у достатньо зволжених місцях [1]. Зазначимо, що оскільки обговорюваний вид є евритрофом, уподобання ним певних місць для розвитку можна пояснювати діапазоном толерантності саме до абіотичних факторів: освітленості, температури та зволоженості. Перевірити описані тенденції статистично буде змога лише після подальших спостережень та виявлення нових місць перебування виду.

### **Рідкісність *T. ljubarskii* та її ймовірні причини**

У багатьох регіонах, з яких відомий *T. ljubarskii*, вид характеризують як рідкісний [1; 4; 9; 17; 22]. Велика площа та подовженість у довготному напрямку ареалу разом з його диз'юнктивністю, приуроченість до розвитку на деревині переважно листяних порід, а також рідкісність *T. ljubarskii* є фактами на користь припущення про реліктовий характер виду [9]. Це передбачає, що даний вид був більш поширеним та численним у палеогеновий та неогеновий періоди (які раніше об'єднували під назвою „третинний період”). На нашу думку, такий варіант історії виду є досить вірогідним, бо, як відомо, саме у ті часи на євразійському континенті через наявність великої зони теплого та вологого помірного клімату суцільним поясом – від Середземномор'я до Далекого Сходу Росії – розвивалися ліси з переважно широколистяних порід дерев (представників тургайської флори) [11]. Такі умови для виду з явними неморальними рисами, яким є *T. ljubarskii*, були сприятливішими за сучасні. Оскільки ж пізніше на континенті почалося похолодання і тургайська флора витіснялася бореальною та арктичною [5; 9], умови для існування *T. ljubarskii* погіршувалися. Це, відповідно,

призвело до фрагментації сучасного ареалу виду та його рідкісності у регіональних мікобіотах.

Залишається незрозумілим кінцевий результат антропогенного впливу на *T. ljubarskii*. З одного боку, господарська діяльність людини у голоцені призвела до зменшення площ, що охоплено широколистяними лісами [5], тобто до зменшення кількості придатних для існування виду місць перебування. З іншого боку відомо, що багатьом іншим представникам роду *Trametes* Fr. притаманне збільшення чисельності на порушених лісових територіях. Там вони ефективно колонізують субстрати, пошкоджені внаслідок лісогосподарської та рекреаційної діяльності: ті, що мають рани, а також пні та трусок, частіше в області зламу чи спилювання й іноді, до того ж, обпалені [1]. До місць з такими умовами, за спостереженнями С.П. Ареф'єва [1], тяжіє і *T. ljubarskii* у Західному Сибіру.

## Висновки

Реліктові види допомагають дослідникам у відтворенні природних умов минулого певного регіону і тому потребують особливої уваги та збереження [9]. Щодо заходів збереження *T. ljubarskii*, то в інших країнах їх або вжито (частково), або лише розробляють. У Якутії та Тюменській області Росії цей вид внесено до Червоних книг (категорії III – рідкісний) [6; 8]. У Македонії *T. ljubarskii* внесено до попереднього Червоного списку як вид, місця виявлення якого є рідкісними або знаходяться під загрозою зникнення [17]. У попередньому Червоному списку Італії *T. ljubarskii* було включено до категорії K. Наразі у Червоних списках МСОП ця категорія має назву DD (Data Deficient). Це означає, що *T. ljubarskii* може бути включено до однієї з категорій, види у яких знаходяться під загрозою зникнення (CR, EN та VU), однак для цього потрібно надати додаткову інформацію про рідкісність виду та її причини [14].

Оскільки до цього часу *T. ljubarskii* не було зареєстровано на території України, дуже вірогідно, що і у межах нашої держави цей вид є рідкісним. Це припущення, звичайно, потребує перевірки. Але навіть за наявною кількістю даних ми можемо пропонувати внесення *T. ljubarskii* до нового видання Червоної книги України, категорії „неоцінені види” [див. 6].

Необхідним є пошук нових місць виявлення виду та моніторинг вже відомих, особливо враховуючи локалізацію останніх на території двох Національних парків Сходу України – „Святі гори” та „Гомільшанські ліси”. Одним із заходів збереження тих видів грибів, що цього потребують, є охорона важливих для них територій. У зв'язку з цим, знахідка *T. ljubarskii* у Володимирівському лісництві Краснокутського району Харківської області – ще один аргумент до скорішого створення НПП „Слобожанський” з метою збереження та відтворення біорізноманіття регіону. Особливої охорони там потребують екосистеми цінних старовікових лісових масивів із заболоченими ділянками у долині р. Мерла.

Автор висловлює щиру подяку к.б.н. І.В. Змітровичу, к.б.н. В.Ф. Малишевій (Ботанічний інститут ім. В.Л. Комарова, м. Санкт-Петербург) та доктору Х. Котіранті (Фінський Інститут Навколишнього Середовища, м. Гельсінкі) за підтвердження ідентифікації зразків *T. ljubarskii*. Роботу виконано під керівництвом к.б.н. О.Ю. Акулова.

1. Арефьев С. П. Дереворазрушающие грибы – индикаторы состояния леса / С. П. Арефьев // Вестн. экологии, лесоведения и ландшафтоведения. — 2000. — № 1. — С. 91—105.

2. *Арефьев С. П.* Древесные грибы заказников юга лесостепной зоны Тюменской области / С. П. Арефьев // Вестн. экологии, лесоведения и ландшафтоведения. — 2006. — № 6. — С. 35—45.
3. *Бондарцев А. С.* Трутовые грибы европейской части СССР и Кавказа / А. С. Бондарцев. — Л. : Изд-во АН СССР, 1953. — 1102 с.
4. *Бондарцева М. А.* Определитель грибов России. Пор. афиллофоровые. Вып. 2 / М. А. Бондарцева — СПб. : Наука, 1998. — 391 с.
5. *Восточноевропейские леса: история в голоцене и современность.* Кн. 1. / отв. ред. О. В. Смирнова. — М. : Наука, 2004. — 479 с.
6. Закон України № 3055-III „Про Червону книгу України” від 07.02.2002 (із змінами, внесеними згідно із Законом № 805-VI (805-17) від 25.12.2008 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3055-14>
7. *Красная книга республики Саха (Якутия).* [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nature.ykt.ru/RIAC/RedBook/Griby/347.htm>
8. *Красная книга Тюменской области : животные, растения, грибы* / отв. ред. О.А. Петрова. — Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2004. — 496 с.
9. *Мухин В. А.* Биота ксилотрофных базидиомицетов Западно-Сибирской равнины / В. А. Мухин. — Екатеринбург : Наука, 1993. — 231 с.
10. IX Рабочее совещание комиссии по изучению макромицетов (Вёшенская, 4-10 октября 2006 г.) : аннотированные списки видов грибов и миксомицетов : сб. ст. — Ростов-на-Дону, 2008. — 90 с.
11. *Растительность европейской части СССР* / под ред. С. А. Грибовой, Т. И. Исаченко, Е. М. Лавренко. — Л.: Наука, 1980. — 428 с.
12. *Шварцман С. Р.* Флора споровых растений Казахстана. Т. 4 / С. Р. Шварцман. — Алма-Ата : Изд-во АН Каз. ССР, 1964. — 715 с.
13. *Annotated checklist of aphyllorphoroid fungi of Ukraine* / [Akulov A. Yu., Usichenko A. S., Leontyev D. V. et al.] // Mycena. — 2003. — Vol. 2, N. 2. — P. 1—76.
14. *Fungi* / [Silvano Onofri, Annarosa Bernicchia, Valeria Filipello Marchisio et al.] / Biodiversity in Italy / Carlo Blasi et al., eds. — Roma : Palombi Editori, 2007. — P. 172—181.
15. *Global diversity and distribution of macrofungi* / [Gregory M. Mueller, John P. Schmit, Patrick R. Leacock et. al.] // Biodiversity and Conservation. — 2007. — Vol. 16, N. 1. — P. 37—48.
16. *Index Fungorum* [Електронний ресурс]. — Запит від 31 серпня 2009 р. — Режим доступу : <http://www.indexfungorum.org/Names/Names.asp>
17. *Karadelev M.* A preliminary Red List of macromycetes in the Republic of Macedonia [Електронний ресурс] / Mitko Karadelev // ECCF Newsletter 10. — January 2000. — P. 7—10. — Режим доступу : <http://www.wsl.ch/eccf/newsletter10.pdf>
18. *Polypores (Basidiomycota) from Qin Mts. in Shaanxi Province, central China* / [Yu-Cheng Dai, Hai-Sheng Yuan, Han-Cheng Wang et al.] // Ann. Bot. Fennici. — 2009. — Vol. 46, N. 1. — P. 54—61.
19. *Ryvarden L.* European Polypores. Part 2. Meripilus—Tyromyces / L. Ryvarden, R. L. Gilbertson. — Oslo : Fungiflora, 1994. — P. 389—743.
20. *Safonov M. A.* Wood-inhabiting aphyllorphoroid fungi of the Southern Preurals (Russia) / M. A. Safonov // Mycena. — 2006. — Vol. 6. — P. 57—66.
21. *Spirin W. A.* Notes on Perenniporiaceae / W. A. Spirin, I. V. Zmitrovich, V. F. Malysheva. — St. Petersburg : All-Russian Institute of Plant protection, 2005. — 67 p.

22. *Thorn G. Polyporus pseudobetulinus* comb. nov.: new records in Europe and North America / Greg Thorn, Heikki Kotiranta, Tuomo Niemelä // *Mycologia*. — 1990. — Vol. 82, Iss. 5. — P. 582—594.

*A.B. Ордынец*

Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина, г. Харьков, Украина

**TRAMETES LJUBARSKII PILÁT – НОВЫЙ ДЛЯ ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ РЕДКИЙ ВИД ТРУТОВЫХ ГРИБОВ**

Статья посвящена обнаружению редкого в Евразии вида трутовых грибов *Trametes ljubarskii* Pilát на территории Украины. Представлено детальное морфологическое описание украинских образцов. Охарактеризованы субстраты и места выявления *T. ljubarskii* в Украине. Учитывая редкость вида на протяжении всего ареала, в работе представлены и обсуждаются данные об экологических особенностях, хорологии и созологии *T. ljubarskii* на евразийском континенте. На основании собственных наблюдений, в также литературных данных высказывается предположение о том, что *T. ljubarskii* отдает предпочтение развитию на древесине лиственных пород в достаточно хорошо освещённых и / или увлажнённых местообитаниях. Рассматриваются факторы, предположительно влияющие на редкость вида. Предложены меры по охране *T. ljubarskii* в Украине.

*Ключевые слова:* *Trametes ljubarskii*, Украина, морфология, экология, хорология, созологическая характеристика

*O.V. Ordynets*

V.N. Karasin National University, Kharkiv, Ukraine

**TRAMETES LJUBARSKII PILÁT – A RARE POLYPORE SPECIES FIRSTLY RECORDED IN UKRAINE**

The paper deals with revealing of the rare Eurasian polypore *Trametes ljubarskii* Pilát in Ukraine. A detailed morphological description of Ukrainian specimens is provided. Substrata and habitats of *T. ljubarskii* in Ukraine are also characterized. Taking into account the rarity of the species throughout the area of its distribution, data on ecology, chorology and sozology of *T. ljubarskii* on Eurasian continent are presented and discussed. Relying on our own observations as well as literature data it is assumed that *T. ljubarskii* tends to occur on deciduous wood in rather well illuminated and / or humid habitats. Factors which are supposed to affect rarity of *T. ljubarskii* are considered. Propositions for this polypore species conservation in Ukraine are given.

*Key words:* *Trametes ljubarskii*, Ukraine, morphology, ecology, chorology, sozological characterization